

njen naslov pa pove, za kaj gre. Glasi se: Kako bi skupina Modra bluza predstavila Živalsko farmo Georga Orwella. Predstava je pokazala, kako je ta skupina to tudi napravila. Upri-zorila je kompletno Živalsko farmo, satiro na stalinizem z ironičnimi po-udarki. Ta skupina je že dopoldne tistega dne, ko je potem nastopila, delala po Sarajevu reklamo za svojo predstavo. Na odprtem tovarnjaku se je nekaj igralcev vozilo po glavni ulici in na majhnem trgu pred spomenikom padlih predstavilo odlomek iz svoje uprizoritve. V hipu se je zbralo mnogo ljudi, in čeprav je bil nastop mladih igralcev na tovarnjaku reklamne narave, je bil sprejet s simpatijami.

Če bi omenili še gibljivi recital, kakršnega uprizarja zagrebški igralec Rade Šerbedžija s svojimi bivšimi študenti pod naslovom »Pravijo, da se je sova nekoč spremenila v pekovo hčer« v okviru gledališke skupine Akter iz Zagreba in potem še povprečno rock opero Dekle z zelenimi lasmi v izvedbi madžarskih igralcev iz Subotice, bi bil pregled podan. Iz predlogov, ki so jih

gledališča po Jugoslaviji naslovila na sarajevski festival, pa bi se nedvomno dalo napraviti vsaj še dva podobna, če ne boljša programa. To je mogoče sklepati po predstavah, ki so bile pri-javljene. Toda po toči zvoniti je pre-pozno, to je stara modrost, ki velja tudi v tem primeru.

In naj že bo, kakor je pač bilo: na nekaj stvari je letošnji program sara-jevskega festivala vendarle opozoril ali jim dal poudarek. Pokazal je, v kakšni ustvarjalni zagati so mladi ustvarjalci, ki prihajajo v gledališče nasičeni s teorijami in prevzetimi primeri. Opozoril je na sicer že opaženo dejstvo, da se je gledališki eksperiment preselil in na-selil v vse predstave, če je to zlasti režiserju po volji. Nanizal je primere, ki govore o tem, da artizem gledališke izraznosti močno stopa v ospredje na račun vsebinske in miselne jasnosti predstav in ne nazadnje, da ima gle-dališče mnogoštevilno odprto in naklon-jeno občinstvo, na kar oblikovalci programov in predstav kar prepogosto pozablajo.

Francè Vurnik

FRAN SALEŠKI FINŽGAR, ZBRA-NO DELO 3

Književnost

Tretja knjiga Finžgarjevih Zbranih del prinaša uvodoma ponatis romana iz Modernega sveta iz leta 1904, ki je izhajal najprej v Domu in svetu, v knjigi prvič izšel v Zbranih spisih 1922, nato pa še 1937 pri Novi založbi s pi-sateljevimi popravki. Kot ugotavlja urednik Zbranega dela Frana S. Finžgarja Jože Šifrer, se je pisatelj priprav-ljal na roman s socialno tematiko kaki dve leti. Pobude za roman je Finžgar

črpal iz lastnih spoznanj in doživljanj socialnih razlik med manj in bolj pre-možnimi vaščani, bodisi kot dijak, še bolj pa v času službovanja (Jesenice, Kočevje, Idrija). Šifrer v analizi geneze romana pravilno ugotavlja izvor Finžgarjevega socializma v lastnem doživ-ljanju sveta, se pravi empiričnem sku-stvu, in v tedaj razširjenih delih Janeza Evangelista Kreka (zlasti Socializem 1901). Tri različne izdaje romana pri-čajo o Finžgarjevi samokritiki; o skrbi za jezik, zlasti za lepoto domačega iz-raza in pravilnejšo skladnjo, a tudi o smislu za spreminjanje in posodabljanje jezikovne norme.

Po tradiciji zasnove Zbranih del se Šifrer podrobneje pomudi tudi pri kri-tičnih odmevih na roman; od Preglje-vega mnenja, češ da Finžgar proleta-

(* Fran Saleški Finžgar, Zbrano delo 3, DZS Ljubljana 1981, Zbrana dela sloven-skih pesnikov in pisateljev 133, glavni urednik dr. France Bernik, uredil in opombe napisal Jože Šifrer, str. 537)

riata sploh ni poznal ali pa ga je nespretno idealiziral, medtem ko je risal »buržoazijo« neokusno temno, prek Franceta Koblarja, ki je med drugim zapisal, da je Finžgar »teorije krščanskih sociologov o solidarizmu živo prenesel v življenje in se kot borec trdno postavil nasproti razklanosti, ki jo je zakrivila po materializmu rojena družabna krivičnost«, Josipa Debevca — po njem naj bi na Finžgarja vplivale socialne enciklike Leona XIII. do Josipa Vidmarja. Slednji med drugim ugotavlja, da so za Finžgarjevo delo značilni »shematični in neosebni značaji ter povsem svojevoljno razdeljevanje dobrih in zlih osebnih kakovosti med zastopnike kapitala in delavstva.« Med Vidmarjevimi očitki so še, češ da Finžgar ne pozna dovolj miljeja, zlasti meščanskega, ter da se včasih približuje naivnosti. Med vrline romana pa Vidmar šteje zanimivo in napeto pripovedovanje dogodkov. Zelo pozitivno oceno romana je napisal Alojzij Remec. Že v uvodu je zapisal, da iz tega Finžgarjevega dela »veje duh porajajočega se stoletja, trepeče slutnja rastoče moči in samozavesti delovnega ljudstva.« Pozitivno oceno je priobčil tudi Slovenski narod.

Romanu Iz modernega sveta slede v tretji knjigi Finžgarjevih Zbranih del črtice, ki so nastajale od leta 1906 do 1912 — skupaj 12 tekstov. Od socialne črtice Kakor pelikan (1906), javnega

predavanja na Gregorčičevem večeru katoliških društev Hčerke trenutka (1907), rodoljubne črtice Na rodno grudo (1908), Na pragu (1908/9), črtice o dijaku, poznejšem prirodoslovcu Janezu Regenu Vzdržal je (1908/9), prek priložnostnega razmišljanja Svetonočna vizija (1908), znamenite lovske črtice Na petelina (1910), novele Silvester (1910/1911), črtice Boltežar (1911), Kamnar (1911/12), Pogreznjeni (1912/1913), do zgodovinske črtice Balkanski videc (1912).

Tretji del knjige obsegajo Spomini, šest zapisov iz let med 1905 in 1917. Različni so po tematiki — od alegorije na socialni upor v marčnih dogodkih leta 1848, spominov na velike prednike (Prešeren), sodobnike (Matija Prelestnik, France Lampe, J. E. Krek) do osebnointimne izpovedi (Ecce homo).

Zadnji del tretje knjige ZD predstavlja cikel 13 črtic Znanci s poti, ki so nastale med 1901 in 1935. Po tematiki so liričnočustvene, osebnoizpovedne, socialne in spominske, izhajale pa so v Slovincu, Domu in svetu, Mentorju in Mladiki. Kot ugotavlja Jože Šifrer, iz teh Finžgarjevih del »diha pisateljeva navezanost na ljudi, ki jih je srečeval na svoji poti, še posebej na tiste, ki si s trdim delom služijo svoj kruh in nemalokrat tragično končajo.« Finžgar je črtice sam zbral v imenovani cikel in objavil v svojih Zbranih spisih (XI).
M. Z.

Poročamo — glosiramo

KRIZA V DRAMI SNG?

V ljubljanski Drami se v tekoči sezoni ob dokaj uspešnih uprizoritvah dogajajo tudi manj razveseljive drame, katerih prave narave pa ni tako lahko odkriti. Simptomi teh skrivnostnih dram so med drugim številne odpovedi. Dramo je zapustil dramaturg Boris A. Novak, odpovedi pa so vložili

še propagandist Iztok Premrov in igralca Ivo Ban ter Polde Bibič, ki mu je pred pol leta potekel direktorski mandat. Ostavko, ki ni bila sprejeta, pa je dal tudi umetniški vodja Lado Kralj. Vprašanje se glasi: kaj ti simptomi izražajo?

Krizo institucije. To je seveda nadvse priročen odgovor, ki pa sam po sebi ne pojasnjuje ničesar. Vsa pomembna